

Samverkande krafter

– för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux
för elever med svenska som andraspråk

Betänkande av KLIVA-utredningen
SOU 2020:66

Sfi och sfi i kombination

– för aktiv delaktighet i samhälls- och arbetsliv

- Förutsättningar för ökad kvalitet i sfi och sfi i kombination med andra utbildningar i komvux
- Sfi är ständigt i utveckling, men generellt...
 - Beslut fattas på oklara/felaktiga/otillräckliga grunder
 - Inte alltid inom regleringar och andra ramar
 - Inte likvärdigt utan vildvuxet

Förslagen förutsätter och förstärker varandra

- **Styrning och ledning**
 - Förtydligande av uppdrag och ansvar genom regleringar
 - Bättre underlag för reformer, insatser, organisering och systematiskt kvalitetsarbete
- **Kunskap och kompetens**
 - Relevant kompetensutveckling, lärarutbildning, forskning, beprövad erfarenhet
 - Bättre underlag för utbildning och undervisning
- **Relevant och effektiv undervisning**
 - Bättre underlag bedömning av elevernas kunskaper/erfarenheter för undervisning
- **Flexibel och stabil verksamhet – på kort och lång sikt**

Styrning och ledning – problem

- Ett spretigt och osammanhängande system
 - Målkrockar
 - Otydliga ansvarsförhållanden
 - Huvudman – olika utförandemodeller
 - Svag koppling mellan huvudman och utförare
 - Kraftigt ökad risk för försvagat systematiskt kvalitetsarbete
 - Svag implementering av reformer
- Bristande beställarkompetens
 - Bristande upphandlingsförfarande
 - Eget upphandlingsregelverk styr – inte regleringar, forskning och beprövad erfarenhet, inte elevernas behov

Styrning och ledning – rättsläget

- Oklart rättsläge angående användning av nationella och EU-rättsliga upphandlingsregler vid upphandling och auktorisation inom komvux
- Rättsutlåtande
 - Skollagsreglerad vuxenutbildning ligger sannolikt inom det upphandlingspliktiga området som omfattas av nationella och EU-rättsliga upphandlingsregler
 - Möjligt att använda auktorisation och liknande valfrihetssystem enligt gällande regler och det går att införa en tydligare författningsreglering

Styrning och ledning – förslag

- Gällande regelverk är tydligt – det är tillämpningen som brister
 - Stärka huvudmännens förmåga och vilja att ta sitt ansvar
- Skolinspektionen ska
 - Göra löpande tillsyn även på verksamhetsnivå
 - Få stärkt uppdrag att granska det systematiska kvalitetsarbetet
- Skolverket ska
 - Med Upphandlingsmyndigheten ta fram stödmaterial för offentlig upphandling
 - Ta fram allmänna råd för systematiskt kvalitetsarbete
 - Anordna kompetensutveckling för ledning/rektorer

Styrning och ledning – problem och förslag

- Den statistik som redovisas för genomströmning och studieresultat är inte tillförlitlig
- Flera förslag för tillförlitlig statistik – bättre beslutsunderlag

Styrning och ledning samt relevant och effektiv undervisning – förslag

- Rätten till sfi ska finnas under 4 år med möjlighet till individuell förlängning ett år i taget
- Kurstiderna ska anges i form av verksamhetspoäng
- Bättre planerings- och beslutsunderlag
 - För elever och för verksamheten
 - Ett system för komvux gynnar samordning och samverkan – kombinationer
- Underlättar relevant och effektiv undervisning
 - Stöd för att klara kursen – inte förlänga studietiden
 - Tidiga insatser i sammanhållen utbildning gynnar lärandet

Styrning och ledning – problem och förslag

- Behov av samordning av analyser och aktiviteter sfi/komvux
- Kommunerna bör än mer aktivt verka för att nå individer, motivera och stödja dem att påbörja och slutföra studierna sammanhållet inom sfi
- Ett kommunalt språkansvar (KSA) införs
 - KSA-funktion

Relevant och effektiv undervisning – förslag

- Obligatorisk kartläggning vid start – Skolverkets befintliga material
- Individuell progressionsplanering
- Bygga svenska vux
- Kompetensutveckling rektorer och lärare

Relevant och effektiv undervisning – förslag

- I första hand ta del av närundervisning
- Distansundervisning inom sfi/komvux ska regleras
- Skolinspektionen ska göra kvalitetsgranskning av distansutbildning i sfi

Kunskap och kompetens – problem

- Orimligt låga behörighetskrav
- Obehöriga lärare
 - Ca 29 % har en pedagogisk högskoleexamen och minst 30 högskolepoäng (hp) i svenska som andraspråk (sva)
 - Över hälften av lärarna har inga hp i sva
 - Ca 17 % har varken pedagogisk högskoleexamen eller några hp i sva
- Inte tillräckligt relevant lärarutbildning
- Inte tillräckligt relevant kompetensutveckling
- Inte tillräckligt didaktisk forskning och beprövad erfarenhet

Kunskap och kompetens – förslag

- Skolverket ska anordna
 - Olika former av kompetensutveckling
 - Riktade regionala insatser för verksamhetsutveckling
- Lärosäten ska erbjuda profilering av högskolekurser i svenska som andraspråk
- Skolforskningsinstitutet ska avsätta medel till forskningsprojekt
- Vetenskapsrådet ska utlysa en forskarskola
- Framtagande av en plan för höjda behörighetskrav sfi och svenska som andraspråk på grundläggande nivå inom komvux
 - Validering och övergångsbestämmelser

Samverkande krafter

– för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux
för elever med svenska som andraspråk

